

Marie Schultz' tale om kvindernes ansættelsesvilkår i statsfunktionærembeder

Taler

Marie Schulz
Statsfunktionær

Dato

28. september 1911

Sted

København

Omstændigheder

Talen blev holdt ved Dansk Kvindesamfunds Københavns-Kreds' jubilæumsmøde den 28. Septbr. 1911. Mødets tema: *Hvad har Kvinder naaet i de sidste 40 Aar, og hvad har de endnu tilbage at naa?*

Danmarks *første kvindelige* Statsfunktionær var den Kvinde, der herhjemme først tog Ordet for Kvindeemancipationen *Clara Rafael* altsaa Mathilde Fibiger. Hun bestyrede *Nysted Telegraf station*; jeg har selv en Tid passet denne Station og har overbevist mig om ved at gennemlæse Stationens Kopibog, at hun førte en ligesaa flydende Pen som Forfatterinde af Tjenesteskriverer som af de berømte 12 Breve.

Først langt senere blev Kvinder *ansatte i de andre Etater*; 1880 fik vi den første kvindelige Jernbanemand, nu har vi 177, og først i Løbet af de sidste 5-6 Aar har Post- og Toldvæsenet antaget kvindelige Tjenestemænd.

Tilgangen af Kvinder til Telegrafvæsenet har siden Mathilde Fibigers Tid været stadig stigende, navnlig kom der Gang i Ansættelserne i *Trafikminister Høgsbro's Tid*; der er nu ansat omtrent lige saa mange Kvinder som Mænd. Ved Aarets Begyndelse ca. 300.

Foruden Svend Høgsbro kan Kvinderne takke *tre andre Mænd*, der staar og stod Dansk Kvindesamfund nær, fordi de har faaet Foden saa godt indenfor ved Telegrafvæsenet; det er d' Hrr. *Fr. Bajer*, *Blem*, og *Sofus Høgsbro*, der i Lønningsloven af 1889 fik indsat den Bestemmelse, at Kvinder og Mænd har lige Adgang til Ansættelse og Uddannelse ved Telegrafvæsenet. Indenrigsminister Ingerslev vilde ikke have denne Bestemmelse ind. D'Hrr. erklærede saa

paa Venstres Vegne, at hvis han ikke tog Paragraffen, fik han slet ingen Lønningslov. Ingerslev bed i det sure Æble, men lovede højt og dyrt, at administrativt skulde han forhindre Tilgangen af Kvinder, hvilken Trusel dog viste sig ikke at have meget paa sig.

At Kvinder blev ansat ved Telegrafvæsenet betød dog ikke, at de fik samme Rettigheder som deres mandlige Kolleger; de maatte ikke som Mændene blive i deres Stillinger efter indgaaet Ægteskab, de maatte ikke udføre Nattevagt — et udmærket godt betalt Ekstraarbejde, og de fik ikke samme Uddannelse som Mænd. Der blev naturligvis fra Kvindernes Side gjort alt muligt for at faa disse Forhold ændrede, og vor Forening hjalp os det, den kunde, men det stødte paa Modstand i Administrationen.

Saa blev Høgsbro Trafikminister. Vi kvindelige Telegrafister stillede store Forventninger til ham, og vi blev ikke skuffede. Jeg overdriver vist næppe, naar jeg siger, at aldrig har Kvindesagen i Danmark blandt Mænd haft en saa oprigtig Ven og Forkæmper som Høgsbro. Han tog sig ikke af Kvinderne ved *smukke Ord paa en Talerstol alene*, men ved Handling. Han *løb ikke fra sine Principper og sin Overbevisning*, da han kom til Magten. Kvinderne ved Telegrafvæsenet gav han Tilladelse til at tage Nattevagt, og kvindelige Tjenestemænd ved Telegrafvæsenet og Statsbanerne fik Tilladelse til at gifte sig og til at tage den større Eksamen, der hidtil var forbeholdt Mænd.

Ved Telegrafvæsenet var der med denne Eksamen forbundet et Kursus i Liniarbejde, og jeg maa sige til mine yngre kvindelige Kollegers Ros, at de allerfleste af dem valgte den udvidede Eksamen med Liniearbejdet og klavrede rundt i Telegrafpælene til Glæde for Landboerne og til Gavn for dem selv. Et Par Aar efter blev det praktiske Kursus afskaffet og den store Eksamen tvungen baade for Mænd og Kvinder ved Telegrafvæsenet.

Medens Telegrafdirektøren stillede sig imødekommende overfor Høgsbros Reformer, var dette ikke Tilgældet med Statsbanernes Administration.

Kvindelige Tjenestemænd skal her *endnu indgive Ansøgning* om at faa Lov til at tage den store Trafikeksamen, der giver Adgang til at besørge Stationstjeneste og

selv om de naadigst faar Tilladelse til at tage den, *faar de alligevel ikke Lov til at virke i den praktiske Tjeneste*; de mener jo selv, at naar en *Rengøringskone* har Lov til at springe paa et Iltog i 90 km. Fart med en Spand Vand i hver Haand, kan en kvindelig Trafikassistent nok staa paa en Perron og ringe med en Klokke eller sige »klar« uden at generes af sin Klædedragt og sin kvindelige Værdighed; men Generaldirektoratet mener altsaa noget andet, det har hidtil kun ansat Kvinder i Godsekspeditionen, i Revisionen og ved Telegraftjenesten, og det forlyder oven i Købet nu, at der ikke skal ansættes flere Kvinder ved Statsbanerne.

Betydelig *lysere* ser *Forholdene* ud ved *Toldvæsenet*. Det er ganske vist først efter 1908, at Kvinder i større Antal er blevne ansatte her, i det sidste Aars Tid endog i meget stort Antal. De har samme *Pligter* og *Rettigheder* som Mænd. De bliver navnlig brugte til *Kontorarbejde*, de tager samme *Fageksamen* som Mænd for at faa *Assistentudnævnelse*, og en *Uniform* med guldtresset *Kasket* er bleven forordnet for det Tilfældes Skyld, at de skulde blive sat til eller ønske at gøre Tjeneste ved *Opsynet*.

Ved *Postvæsenet* er *Arbejdsvilkaarene* for mandlige og kvindelige Ekspedienter ogsaa ens, og de maa tage samme Fagprøve. *Tilladelsen til at blive i Tjenesten* for kvindelige Postfunktionærer, som blev givet ved Postvæsenet omtrent samtidig med de andre Etater, stødte *paa en Del Modstand* i Administrationen, der for et Par Aar siden ikke vilde udnævne en kvindelig Assistent til Ekspedient, fordi hun var gift. Endelig forbarmede Administrationen sig dog over hende og udnævnte hende, blødgjort af hendes egne, Dansk Postforenings og Indenrigsminister Muncks kraftige Henstillinger.

Lønnen for Kvinder i de 4 Etater er ens, de begynder som Medhjælpere med 570 Kr. stigende hvert Aar med 48 Kr. [efter 5 Aar hvert andet Aar med 96 Kr.] til 1530 Kr. Ved 25 Aars Alderen skulde de gerne udnævnes til henholdsvis Asistenter, Ekspedienter og Telegrafister, de begynder da med 1380 Kr. stigende hvert 4. Aar med 225 Kr. til 2,280 Kr. — Mænd i samme Stillinger faar 1470 Kr. stigende med 330 til 2,790 Kroner.

En kvindelig Jernbaneassistent har regnet ud, at *Staten tjener ca. 10,000 Kr.* paa

hver Kvinde den antager *istedenfor* en Mand, naar hendes Tjenestetid regnes til 25-30 Aar, *men skønt Opretholdelsen af denne lavere Løn* nok vilde skaffe Kvinderne stadig forøget Indpas i Statstjenesten, arbejder vi selvfølgelig for lige Løn for lige Arbejde for Mænd og Kvinder; andet vilde være illoyal Konkurrence. *Men der glider jo nok en Del Aar, inden vi naar saa vidt. Af kvindelige Statsfunktionærer i overordnede Stillinger* har vi kun een ved Telegrafvæsenet, ansat af Høgsbro. Vi haaber, hun med Tiden maa blive efterfulgt af mange flere i alle 4 Etater. *Thi skønt vor Administration har erklæret, at den anser Mænd og Kvinder for lige vel egnede til Telegraftjenesten,* har den og de øvrige Administrationer det vist saaledes, at de mener, at selvfølgelig maa en Mand være bedre egnet til en overordnet Stilling end en Kvinde. Hvorfor det? jo for det er Mænd nu engang. Det er ligesom Folk i gamle Dage, der troede, at een Dansker magelig kunde magte 5 Tyskere.

Naa vi maa se at faa den Tro ryddet ud, og det gaar nok altsammen, naar vi bare giver Tid og arbejder.

Kilde

Kvinden og Samfundet. 27. årg., nr. 19: ss. 215f. Udg. af Dansk Kvindesamfund, 1911

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen, Taler fra DKS' jubilæumsmøde 1911

Relateret

Anna Hansens tale om jordmoderstanden
28. september 1911

Helga Meylings tale om de kommunalansatte kvinder
28. september 1911

Sophy A. Christensens tale om de kvindelige kunsthåndværkere
28. september 1911

Louise Astrups tale om de kvindelige kontorarbejdere
28. september 1911

Regina Petersens tale om kvindelige lægers forhold
28. september 1911

Anna Johansens tale om de kvindelige herreskrædderes arbejdsforhold
28. september 1911

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/marie-schultz-tale-om-kvindernes-ansaettelsesvilkkaar-i-statsfunktionaerembeder>